

ΑΙ ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΜΕ ΔΟΣΕΙΣ *

Υπό Καθηγητού ΣΩΤ. Ι. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗ

Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐφαρμόζεται, ὡς γνωστόν, εἰς διαφόρους χώρας τὸ σύστημα τῆς πωλήσεως ἀγαθῶν ἐπὶ πιστώσει τοῦ τιμήματος, εἴτε ὀλοκλήρου ἢ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μέρους αὐτοῦ. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο ὁ ἀγοραστής, ἀποκτῶν ἀμέσως τὴν χρῆσιν ἐνὸς ἀγαθοῦ, ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταβάλῃ εἰς δόσεις, κατὰ ταχτὰ χρονικὰ διαστήματα, τὸ ὑφειλόμενον ποσὸν χρημάτων.

Μεταπολεμικῶς ἡ μέθοδος τῆς πιστωτικῆς ταύτης συναλλαγῆς ἔλαβε τεραστίαν ἑκτασιν. Οἱ μὲν προηγμένοι οἰκονομικῶς λαοὶ ἐφαρμόζουν εὐρύτερον ἢ ἄλλοτε τὴν τακτικὴν τῶν ἀγοραπωλησιῶν μὲ δόσεις, εἰς δὲ τὰς ὑπὸ ἀνάπτυσιν χώρας ἤρχισεν ἐξαπλούμενον τὸ σύστημα, ὡς ἐξυπηρετοῦν τὰς χαμηλοῦ καὶ μέσου εἰσοδήματος τάξεις νὰ ἀποκτήσουν ἀγαθὰ συντελοῦντα εἰς τὴν προώθησιν τοῦ βιοτικῆς τῶν ἐπιπέδου. Τυπικὸν παράδειγμα ραγδαίας ἀναπτύξεως τῶν πωλήσεων εἰς δόσεις ἐμφανίζει ἡ Ἰταλία, ὅπου ὑπολογίζεται ὅτι αἱ ἀγοραὶ διαρκῶν ἀγαθῶν καταναλώσεως ἐνεργοῦνται κατὰ ποσοστὸν 65% ἐπὶ τοῦ συνόλου μὲ τὴν μέθοδον τῶν δόσεων. Οὕτω ἡ Ἰταλία προσήγγισε τὸ ποσοστὸν τῶν ἀπὸ μακροῦ εἰθισμένων εἰς τὸ σύστημα χωρῶν, τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, αἱ ὁποῖαι θεωροῦνται ὡς κοιτίδες τοῦ θεσμοῦ. Διὰ τὸ προσεχὲς μέλλον προβλέπεται ἔτι μεγαλυτέρα ἐπέκτασις τοῦ συστήματος, λόγῳ τοῦ συνεχῶς μεγαλυτέρου ἔθισμοῦ τῆς εὐρείας μάζης τοῦ λαοῦ, σοβαρῶς ἐξυπηρετουμένης δι' αὐτοῦ.

Εἰς τὴν ἐξάπλωσιν καὶ τὴν γενίκευσιν τοῦ συστήματος συνετέλεσαν δύο κυρίως παράγοντες : Ἄφ' ἐνὸς αἱ πρόοδοι τῆς πιστωτικῆς οἰκονομίας καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ τάσις τῶν ἀτόμων νὰ ἱκανοποιῶν τὸ ταχύτερον τὰς ἐπιθυμίας των, ἀπολαμβάνοντες ἀνέσεων πρὸ τῆς κτήσεως τοῦ ἀπαραιτήτου διὰ τὴν ἀγορὰν τῶν ἀντιστοιχῶν ἀγαθῶν. Προεξοφλεῖται τρόπον τινὰ ἡ μελλοντικὴ κτήσις εἰσοδήματος, τμήμα τοῦ ὁποίου ἐκ τῶν προτέρων προορίζεται δι' ὠρισμένην κατεύθυνσιν.

Αἱ ἀγοραπωλησῖαι μὲ δόσεις ἔχουν ὡς ἀντικείμενον διαρκῆ ἀγαθὰ κατὰ κύριον λόγον. Βεβαίως καὶ καταναλωτὰ ἀγαθὰ ὑπεισέρχονται εἰς τὰς πιστωτικὰς συναλλαγὰς, ἀλλ' ἐν προκειμένῳ ἐνδιαφέρουν μόνον τὰ διαρκῆ, ὡς βασικῆ

* Ἀνακοίνωσις γενομένη τὴν 17ην Δεκεμβρίου 1958.

ἐπιδιώξεις τοῦ θεσμοῦ. Ἐτι περαιτέρω, τὸ ἐνδιαφέρον ἐνταῦθα περιορίζεται εἰς τὰ διαρκῆ ἀγαθὰ διαβιώσεως (καταναλωτικά) καὶ δὲν ἐπεκτείνεται εἰς τὰ διαρκῆ ἀγαθὰ παραγωγῆς (παρὰγωγικά), τὰ ὅποια εἶθισται ἐπίσης νὰ ἀγοράζωνται μὲ συμφωνίαν καταβολῆς τοῦ τιμήματός εἰς δόσεις. Τὰ διαρκῆ ταῦτα εἶδη διαβιώσεως, ὡς πρὸς τὰ ὅποια ἐνεφάνισεν ἡ μέθοδος τῶν δόσεων ἐκπληκτικὴν ἀνάπτυξιν. ἀνήκουν εἰς τὸν κύκλον τῶν ἀγαθῶν μέσης κατηγορίας καὶ πολυτελείας. Ἰκανοποιῶντα ἀνάγκας πέραν τῶν στοιχειωδῶν ἢ καὶ ἀνωτέρας πολιτιστικῆς σπάθης. Τὰς ἀνάγκας ταύτας διεμόρφωσεν ὁ πνευματικὸς καὶ ἐτι πλέον ὁ σύγχρονος τεχνικὸς πολιτισμὸς, τὰ δημιουργήματα τοῦ ὁποίου ἐπέιγεται νὰ χρησιμοποιοῦσθαι ὁ μέσος ἄνθρωπος τῆς σημερινῆς κοινωνίας. Οὐχὶ σπανίως ὅμως ἀγοραπωλοῦνται μὲ δόσεις καὶ εἶδη μεγάλης πολυτελείας, ὡς εἶναι τὰ κοσμήματα καὶ τὰ γουναρικά. Πρὸς ταῦτα στρέφονται αἱ ἀνώτεροι εἰσοδηματικαὶ τάξεις, ἐνῶ αἱ κατώτεροι καὶ αἱ μέσοι ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἀπόκτησιν εἰδῶν ἐνδύσεως, ἠλεκτρικῶν συσκευῶν οἰκιακῆς χρήσεως (ραδιοφώνων, ψυγείων, κουζινῶν κλπ.) ἐπίπλων, σκευῶν, βιβλίων, αὐτοκινήτων κλπ. Αἱ πρὸς ἀπόκτησιν τοιούτων εἰδῶν δαπάναι συνεχῶς αὐξάνονται, καθόσον ἐλαττοῦνται, λόγω τῆς τεχνικῆς προόδου, τὸ ποσοστὸν τοῦ εἰσοδήματος, τὸ κατευθυνόμενον εἰς τὴν ἀπόκτησιν εἰδῶν διατροφῆς. Ἡ ζήτησις δηλονότι εἰδῶν διατιθεμένων μὲ τὸ σύστημα τῶν δόσεων αὐξάνεται μὲ ταχύτερον ρυθμὸν ἐναντι τῶν ἄλλων ἀγαθῶν. Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὴν Μεγάλῃν Βρεττανίαν ὑπολογίζεται ὅτι σημειοῦται ἐτησίως αὐξήσις κατὰ 2% τῶν συναλλαγῶν ἐπὶ τῶν διὰ δόσεων πωλουμένων ἀγαθῶν.

Συμφώνως πρὸς τὰ πορίσματα εἰδικῆς ἐρεῦνης, ἐνεργηθείσης τὸ 1957 εἰς Η.Π.Α. ὑπὸ τοῦ Federal Reserve System, οἱ λόγοι, οἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὴν πρόοδον τοῦ συστήματος εἶναι κυρίως οἱ ἀκόλουθοι : α) ἡ τάσις μειώσεως τῶν ἀνισοτήτων κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ εἰσοδήματος, β) ἡ αὐξουσα ἰκανότης καὶ βούλησις πρὸς σὺναψιν χρεῶν, γ) ἡ μαζικὴ παραγωγή ἀγαθῶν, δ) ἡ ἐλάττωσις τῆς μέσης ἡλικίας εἰς τὴν σὺναψιν τῶν γάμων, ε) ἡ αὐξουσα ἀναλογία γυναικῶν εἰς τὸν ἐνεργὸν πληθυσμὸν, στ) ἡ αὐξήσις τοῦ ἐλευθέρου χρόνου λόγω τῆς ἐπιβραχύνσεως τῆς διαρκείας τῆς ἐργασίας (ἐβδομαδιαία ἀνάπαυσις, ἀδειαι μετ' ἀποδοχῶν, συνταξιοδότησις), ζ) ἡ μετακίνησις τῶν πληθυσμῶν ἀπὸ τὴν ὑπαιθρον πρὸς τὰς πόλεις καὶ ἀπὸ τὰς πόλεις πρὸς τὰ προάστια, η) ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐκπαίδευσως, θ) ἡ διάδοσις τῆς χρήσεως τῶν αὐτοκινήτων, καὶ ι) ἡ ὀργάνωσις τοῦ συστήματος τῶν δόσεων καὶ δὴ ἡ ἐξάπλωσις τῶν ἰδρυμάτων τῶν εἰδικευμένων εἰς τὴν χρηματοδότησιν τῶν πωλήσεων μὲ δόσεις.

Ἡ κτῆσις τῶν ἀγαθῶν τελεῖ ὑπὸ δύο βασικοὺς δρους : Ὁ πρῶτος συνίσταται εἰς τὴν προθεσμιακὴν ἐξόφλησιν τῆς ὀφειλῆς, τασσομένων χρονικῶν σημείων κατὰ τὰ ὅποια καταβάλλονται αἱ δόσεις. Τὸ μῆκος τοῦ χρόνου ἀπο-

επιβάρυνσης είναι συνήθως ανάλογον προς τὸ ὕψος τοῦ ὀφειλομένου ποσοῦ μετὰ τὴν ἐνδεχομένην προκαταβολήν. Ὅπως δὲ ὅμως ἐπιδρῶν καὶ αἱ γενικώτεροι πιστωτικαὶ συνθήκαι τῶν καθ' ἕκαστα χωρῶν. Οὕτω εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ δόσεις δὲν διαρκῶν καθ' ἀρχὴν πέραν τοῦ δωδεκαμήνου. ἐνῶ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, τὰ δαπανηρότερα ἀγαθὰ πωλοῦνται ἐπὶ μεσοπρόθεσμα πιστώσει, τῆς ὁποίας αἱ δόσεις δύνανται νὰ διαρκέσουν 2-5 ἔτη.

Ὁ δεύτερος βασικὸς ὅρος εἶναι ἡ ἐπιβάρυνσις τῆς τιμῆς λόγω ἀναβολῆς ἐξοφλήσεως τοῦ τιμήματος τοῦ ἀποκτωμένου ἀγαθοῦ. Ἡ ἐπιβάρυνσις συνίσταται εἰς τὴν προσθήκην τόκου ἐπὶ τῆς οὕτω γεννωμένης χρηματικῆς ὀφειλῆς. Συνηθέστατα ὁ τόκος ἐνσωματοῦται εἰς τὴν τιμὴν πωλήσεως με δόσεις, ἥτις εἶναι ὑψηλότερα τῆς τιμῆς πωλήσεως τοῖς μετρητοῖς. Πολλάκις ὅμως ἐμφανίζεται ἡ τοκοφόρος ἀπαίτησις ὑπὸ ἄμεσον μορφήν, ὅποτε ὁ ὀφειλέτης-ἀγοραστής, ἐπὶ τοῦ ἐκάστοτε ποσοῦ τῆς δόσεως πληρώνει τὸν τόκον διὰ τὸ χρονικὸν διάστημα. τὸ διαρρεῦσαν ἀπὸ τῆς λήψεως τοῦ ἀγαθοῦ μέχρι τῆς καταβολῆς τῆς δόσεως. Ὑποτίθεται ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς τοκοχρεωλυτικῆς ἐξοφλήσεως, ἡ τιμὴ τῶν με δόσεις πωλουμένων ἀγαθῶν δὲν εἶναι διάφορος ἐκείνης ἣτις καταβάλλεται εἰς τὰς ἀγοραπωλησίας τοῖς μετρητοῖς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν συμβαίνει πολλάκις (π.χ. ἐκπτώσεις εἰς τὰς πωλήσεις τοῖς μετρητοῖς).

Τὸ σύστημα τῆς πωλήσεως ἀγαθῶν με δόσεις ἔχει καὶ πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα. Διὰ τοῦτο ὑπάρχουν ἀφ' ἑνὸς ὑποστηρικταὶ καὶ ἀφ' ἑτέρου πωλέμιοι.

Αἱ εὐμενεῖς συνέπειαι τοῦ θεσμοῦ συνίστανται κυρίως εἰς τὰ ἐξῆς :

α) Ἐπιτυγχάνεται προώθησις τῆς στάθμης τῆς ζωῆς. Εἰσέρχονται εἰς τὴν κατανάλωσιν τῶν ἀτόμων ἀγαθὰ, τὰ ἵποια ἄλλως δὲν θὰ ἀπέκτων ὅπως δὴποτε κατὰ τὸ παρόν. πιθανώτατα δὲ καὶ εἰς τὸ μέλλον. Ἡ ἄμεσος ἀπόκτησις τῆς χρήσεως διαρκῶν ἀγαθῶν διαβιώσεως με ὑπόσχεσιν τμηματικῆς καταβολῆς τοῦ τιμήματος (ἢ ἐνὸς μέρους τούτου) ἐκ τοῦ μελλοντικοῦ εἰσοδήματος συντελεῖ εἰς τὴν ἀνοδὸν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, ἀφοῦ ἐπιτυγχάνεται στάθμη ζωῆς ἀνωτέρου βαθμοῦ ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἐπιτρέπει τὸ σημερινὸν εἰσόδημα. Καὶ ὡς πρὸς τὸ μέλλον ὅμως ἔχει ἐφαρμογὴν συνηθέστατα ὁ αὐτὸς συλλογισμὸς, ἀφοῦ καὶ τότε, ἔστω καὶ με βελτιωμένον πως εἰσόδημα, τὸ ἄτομον δυσκόλως θὰ διέθετε διὰ μιᾶς ὀλόκληρον τὸ ἀπαιτούμενον χρηματικὸν ποσὸν διὰ τὴν ἀπόκτησιν δαπανηρῶν ἀγαθῶν μέσης ἀνάγκης ἢ πολυτελείας. Τούναντίον με τὴν μέθοδον τῶν δόσεων, ἐνῶ ἡ ἀπόκτησις τῆς χρήσεως τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι ἄμεσος, ἡ ἀνάληψις ὑποχρεώσεως διὰ καταβολὴν τῶν δόσεων εἰς τὸ προσεχές μέλλον ὀδηγεῖ εἰς ἀναγκαστικὴν τρόπον τινὰ ἀποταμίευσιν με προγραμματισμένον σκοπὸν. Ὡς φαίνεται ἐκ τῶν

άνωτέρω, ἡ μέθοδος τῶν δόσεων ἐπιφέρει σμίχρυνσιν τῶν ἀποστάσεων εἰς τὸν τρόπον τῆς ζωῆς τῶν διαφόρων κατηγοριῶν τοῦ πληθυσμοῦ.

β) Ἐνθαρρύνεται ἡ παραγωγή τῶν ἀγαθῶν τῶν ἀποτελούντων τὸ ἀντικείμενον τοῦ συστήματος. Ἡ ἠύξημένη διάθεσις ἀγαθῶν κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην διὰ μέσου τοῦ ἐμπορίου (ἢ τῶν πρατηρίων τῶν ἐργοστασίων) ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν τόνωσιν τῆς παραγωγῆς ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἀντιμετωπίσεως τῆς ἠύξημένης ζητήσεως. Τὴν ἀνοδικὴν ροπὴν τῆς ζητήσεως ἀγαθῶν πληρωτέων μὲ δόσεις ἐνισχύουν ἡ τυποποιήσις τῶν προϊόντων ἥτις διαμορφώνει χαμηλὸν κόστος καὶ ἀπλότητα χρήσεως καὶ ἡ παντοία διαφήμισις, τὴν ὅποιαν ἐνεργοῦν οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ αὐξήσουν τὴν διάθεσιν προϊόντων βιομηχανοὶ καὶ ἔμποροι. Ἡ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τούτων δραστηριότης ἀναπτύσσεται ἰδίως εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἀνταγωνιστικῆς ἀγορᾶς, ὅπου συνήθως ἐπικρατοῦσα εἶναι ἡ πλευρὰ τῆς ζητήσεως (ἀγοραστῶν), ἐνῶ ἐπὶ μονοπωλίου πωλήσεως ἐπικρατεῖ κατ' ἀρχὴν ἡ πλευρὰ τῆς προσφορᾶς (πωλητῶν). Ἄλλωστε, ὁ ἐλεύθερος ἀνταγωνισμὸς καὶ ἡ ἐπιδίωξις συγκεντρώσεως πελατείας καὶ ἐπικρατήσεως συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῆς μεθόδου τῶν δόσεων. Ἐννοεῖται, ὅτι ὅσον μεγαλυτέρα εἶναι ἡ παραγωγή (καὶ αἱ εἰσαγωγαὶ) καὶ περισσότεροι εἶναι οἱ προσφέροντες καὶ ὅσον περισσότερον ἀπρόθυμος ἐμφανίζεται ἡ ζήτησις (ἔλλειψις τρέχοντος εἰσοδήματος ἢ ἀμέσου ἐνδιαφέροντος) τόσον ἐντονωτέρα εἶναι ἡ προσπάθεια τῆς προσφορᾶς καὶ πλέον ὀξὺς ὁ ἀνταγωνισμὸς, ἐκδηλούμενος διὰ τῆς παροχῆς ὅσον τὸ δυνατόν εὐνοικωτέρων ὄρων (μικρὰ ἢ καὶ οὐδεμία προκαταβολή, χαμηλὸς τόκος, ἐπιμήκυνσις τοῦ χρόνου ἀποπληρωμῆς κλπ.). Ὅπως δὴποτε, ἡ εὐρεία ἐφαρμογῆ τοῦ συστήματος τῶν δόσεων ὀδηγεῖ εἰς πολλαπλασιασμὸν τῶν φορέων τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς προσφορᾶς, εἰς μείωσιν τοῦ κόστους παραγωγῆς καὶ διαθέσεως καὶ εἰς διαμόρφωσιν ὀλονέν εὐνοικωτέρων ὄρων διὰ τὴν κατανάλωσιν. Λίαν εὐμενεῖς ὑπῆρξαν αἱ συνέπειαι ἐπὶ τῆς παραγωγῆς ὡς πρὸς τὴν βιομηχανίαν αὐτοκινήτων π.χ., ὅπου ἡ ταχεῖα ἀνάπτυξις ὀφείλεται ἐν πολλοῖς εἰς τὴν σοβαρωτάτην αὐξήσιν τῆς καταναλώσεως, πραγματοποιηθεῖσαν χάρις εἰς τὴν μέθοδον τῆς πληρωμῆς τοῦ τιμήματος εἰς δόσεις.

Τὰ κυριώτερα μειονεκτήματα, τὰ ὅποια ἐμφανίζει τὸ σύστημα τῶν πωλήσεων μὲ δόσεις εἶναι τὰ ἀκόλουθα :

α) Προκαλεῖται αὐξήσις τῶν τιμῶν. Ὡς εἶναι φυσικόν, ἡ ἠύξημένη ζήτησις, ἡ ὅποια ἐπιτυγχάνεται μὲ τὰς ἐξυπηρετικὰς διευκολύνσεις τοῦ συστήματος, ὠθεῖ τὰς τιμὰς πρὸς τὰ ἔνω. Δὲν πρόκειται δὲ μόνον περὶ τῆς ἠύξημένης τιμῆς, τὴν ὅποιαν καλεῖται νὰ καταβάλῃ ὁ διευκολυνόμενος ἀγοραστῆς, ὅπου περιέχεται ὁ τόκος — πολλάκις λίαν ἐπαχθῆς — διὰ τὸ ὀφειλόμενον ποσόν. Ὑψηλὴ καθίσταται καὶ ἡ βασικὴ τιμή, τὴν ὅποιαν καταβάλλει ὄχι μόνον ὁ ἀγοράζων μὲ δόσεις ἀλλὰ καὶ ὁ ἀγοράζων τοῖς μετρητοῖς.

Ἡ αὐξήσις δηλαδή τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ζητούντων συνιστᾷ λόγον ἀνόδου τῶν τιμῶν, προκαλουμένης οὕτω μιᾶς μορφῆς πληθωρισμοῦ. Διὰ τοῦτο δὲ ἡ ἐφαρμογή τοῦ συστήματος τυγχάνει αὐστηροτέρας ἐποπτείας εἰς περιόδους ἀντιπληθωριστικῆς πολιτικῆς. Ἡ ἀποψις ὅμως αὕτη παραβλέπει τὸ μὲν ὅτι ἡ ἠύξημένη ζήτησις ὀδηγεῖ εἰς αὐξοῦσαν παραγωγὴν, ἥτις μάλιστα προεξοφλοῦσα τὴν πρώτην, προπορεύεται συνήθως αὐτῆς, τὸ δὲ ὅτι μακροχρονίως ἀμβλύνεται οὐσιωδῶς ἡ ἀνιοῦσα φορὰ τῆς ζήτησεως λόγω τῆς ἐκάστοτε προγενεστεράς ικανοποιήσεως τμήματος αὐτῆς. Δεδομένου, ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ μέθοδος δὲν ἐφαρμόζεται ἀποτόμως ἀλλὰ δι' ἔθισμοῦ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς καταναλώσεως, (καὶ) ἡ βραχυχρόνιος ἐπίδρασις τοῦ αὐξητικῆς παράγοντος ὡς πρὸς τὴν ζήτησιν καὶ τὰς τιμὰς εἶναι μικροτέρα ἢ ὅσον ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται.

β) Ἐπέρχεται ἀλλοίωσις εἰς τὴν ἱεράρχησιν ἱκανοποιήσεως τῶν ἀναγκῶν. Ἡ εὐχέρεια ἀποκτήσεως διὰ τῆς μεθόδου τῶν δόσεων ἀγαθῶν στάθμης ἀνωτέρας ἐκείνης τὴν ὅποιαν ἐπιτρέπει τὸ τρέχον εἰσόδημα, καὶ ἡ συναφῆς δέσμευσις τμήματος τοῦ μελλοντικοῦ εἰσοδήματος πρὸς καταβολὴν τῶν δόσεων ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν τοῦ διαθέσιμου εἰσοδήματος διὰ τὰς τακτικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀτόμου. Οὕτω π.χ. ἡ ὑποχρέωσις καταβολῆς τῶν δόσεων διὰ τὸ ἀγορασθῆν αὐτοκίνητον δυσχεραίνει τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος πληρωμῆς τῶν διδάκτρων διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων ἢ τὴν συνέχισιν ἀγορᾶς εἰδῶν διατροφῆς ἀνωτέρου ἐπιπέδου (π.χ. κτηνοτροφικῶν). Ἀνατρέπεται οὕτως ἡ ἱεράρχησις τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν ἀναγκῶν, ἥτις εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα θὰ ἐπέβαλλε τὴν πρόταξιν τῆς διατροφῆς καὶ τῆς ἐκπαίδευσως ἔναντι τῆς ἀνέσεως, τὴν ὅποιαν παρέχει ἡ ἀπόκτησις αὐτοκινήτου. Παρατηρεῖται, πράγματι, συχνὰ νὰ γίνεται, ἐξ αἰτίας τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ συστήματος τῶν δόσεων, ἀσύμφορος προσφυγὴ εἰς αὐτὸ καὶ νὰ ἀναλαμβάνουν τὰ άτομα ὑποχρεώσεις δυσαναλόγους πρὸς τὸ εἰσόδημά των. Ὑπάρχουν βεβαίως καὶ αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ ἀνάληψις βαρειῶν ὑποχρεώσεων ἀποτελεῖ κίνητρον ἐπιδιώξεως προσθέτου ἀπασχολήσεως πρὸς κτήσιν συμπληρωματικοῦ εἰσοδήματος, ἵνα μὴ θιγῇ ἡ τρέχουσα κατανάλωσις καὶ ἀλλοιωθῇ ἡ ἱεράρχησις τῶν ἀναγκῶν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἀποτελεῖ τὸν κανόνα συμπεριφορᾶς τῶν ἀτόμων, τὰ ὅποια ἄλλωστε πολὺ δὲν εὐρίσκουν τὰς προσδοκώμενας διεξόδους καὶ ὅταν ἔχουν τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καταβολῆς μεγαλυτέρας δραστηριότητος καὶ κτήσεως προσθέτου εἰσοδήματος πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναληφθειῶν δυσαναλόγων κατ' ἀρχὴν ὑποχρεώσεων.

γ) Ἐπιφέρεται ἡ ξένη παραγωγή εἰς βᾶρος τῆς ἐγχωρίου. Τὸ ἐμπόριον ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ νὰ αὐξήσῃ τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν του, εἰσάγει ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγαθὰ ἀνωτέρας βιοτικῆς στάθμης, τὰ ὅποια διαθέτει εἰς τὴν κατανάλωσιν μετὰ τὴν μέθοδον τῶν δόσεων. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην — ὑποστηρίζουν οἱ ἀντιτιθέμενοι πρὸς τὸ σύστημα — προπληρώνεται εἰς τὴν ξένην ἀγορὰν ἡ ἀξία προϊόντων τῆς, τῶν ὁποίων τὸ

ἀντίτιμον θὰ εἰσπραχθῆ εἰς τὴν ἐγγώριον ἀγορὰν μεταγενέστερον. Οὕτω χρηματοδοτεῖται οὐσιαστικῶς ἡ ζήτη παραγωγὴ πιστωτικῶς ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἐπὶ ζήτη τῆς ἐσωτερικῆς παραγωγῆς, ἡ ὁποία συνήθως εὐρίσκεται ὑπὸ δυσμενεστέρας πιστωτικᾶς συνθήκας. Ὁ κίνδυνος οὗτος ὑπάρχει κυρίως ὅταν ἰσχύῃ τὸ καθεστῶς τῆς ἐλευθερίας τῶν εἰσαγωγῶν καὶ ὅταν ἡ πιστοδότησις τῆς ἐγγώριου παραγωγῆς (βιομηχανίας καὶ ἐμπορίου) εἶναι περιορισμένη. Διὰ τοῦτο θεωρεῖται ὅτι ἐπιφέρει πλῆγμα κατ' αὐτῆς, ὡς καὶ κατὰ τοῦ συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος, τὸ σύστημα τῶν δόσεων ἐφαρμοζόμενον εἰς χώρας πτωχὰς ἀκολουθούσας τὴν πολιτικὴν τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου εἰς τὰς ἐξωτερικὰς σχέσεις καὶ τὴν τακτικὴν τῆς περιορισμένης πιστοδοτήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀγορὰν. Παραβλέπεται ὅμως ὅτι πολλάκις αἱ εἰσαγωγαὶ ἐνεργοῦνται ἐπὶ πιστώσει.

δ) Δημιουργοῦνται δυσμενεῖς ἀντίκτυποι εἰς τὴν ἀποταμίευσιν καὶ τὰς παραγωγικὰς ἐπενδύσεις. Ἡ ἐκ τῶν προτέρων διάθεσις μέρους τοῦ μελλοντικοῦ εἰσοδήματος δι' ὠρισμένους — καταναλωτικῶς — σκοποὺς δὲν ἀλλοιώνει μόνον τὴν ἱεράρχησιν τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν ἀναγκῶν, ἐνεργεῖ καὶ εἰς βάρος τῆς ἀποταμίεψεως, εἰς τὴν ὁποίαν στηρίζονται αἱ ἐπενδύσεις πρὸς παραγωγικὰς κατευθύνσεις.

Εἶναι ἀληθὲς βεβαίως, ὅτι καὶ μὲ τὰς καταβαλλομένας δόσεις χρηματοδοτεῖται ἡ μελλοντικὴ παραγωγὴ ἀγαθῶν καὶ συνεπῶς ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν ἔννοιαν τὸ ἐξεταζόμενον σύστημα ἔχει, ὡς ἐλέχθη, εὐμενεῖς παραγωγικὰς ἀντικτύπους, ἀλλ' ἡ τοιαύτη παραγωγικὴ ἀνάπτυξις πραγματοποιεῖται πρὸς τὴν πλευρὰν τῶν ἀγαθῶν διαβιώσεως καὶ ὄχι τῶν ἀγαθῶν παραγωγῆς, εἰς τὰ ὁποῖα ἀποβλέπουν αἱ ὑπὸ στενὴν ἔννοιαν παραγωγικὰ ἐπενδύσεις. Ἐπέρχεται καὶ ἐνταῦθα ἀλλοίωσις εἰς τὴν ἱεράρχησιν τῶν ἀναγκῶν εἰς ἐπενδύσεις, ἀφοῦ, ἀντὶ τῆς προτάξεως τῶν ὑπὸ στενὴν ἔννοιαν παραγωγικῶν, προωθοῦνται αἱ ὑπὸ εὐρυτέραν ἔννοιαν καταναλωτικαί. Οὕτω τὸ σύστημα τῶν πωλήσεων μὲ δόσεις ὀδηγεῖ εἰς ἀνατροπὴν ἢ τοῦλάχιστον ἀλλοίωσιν τοῦ ψυχολογικοῦ νόμου τοῦ Keynes, καθ' ὃν ἡ αὔξησις τοῦ εἰσοδήματος ὀδηγεῖ εἰς αὔξησιν τῆς ἀποταμίεψεως μεγαλύτεραν τῆς αὔξεσεως τῆς προκαλουμένης εἰς τὸν τομέα τῆς καταναλώσεως. Ἡ διεύρυνσις δηλονότι τῶν δυνατοτήτων τῆς καταναλώσεως καὶ ἡ προδέσμευσις τῆς διαθέσεως εἰσοδήματος δι' αὐτὴν ἀφήνει μικρότερα περιθώρια εἰς τὴν ἀποταμίευσιν. Ἐχει παρατηρηθῆ, ἐν τούτοις, ὅτι εἰς τὰς ὑψηλοῦ εἰσοδήματος χώρας, ἡ ἀποταμίευσις σημειώνει παράλληλον αὔξησιν, τοῦτο ἀπέδειξε π.χ. ἡ ἐνεργηθεῖσα εἰς Η.Π.Α. ἔρευνα.

ε) Ἐγχυμονεῖ κινδύνους διὰ τὴν παραγωγὴν καὶ εἰδικώτερον διὰ τὸ ἐμπόριον. Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀρχῶν τῆς καλῆς πίστεως, ἧτις ἀκολουθεῖται κατὰ τὸ σύστημα τῶν πωλήσεων μὲ δόσεις, δὲν εἶναι ἄμοιρος κινδύνων, ἐξ ὑποκειμενικῶν ἢ ἀντικειμενικῶν λόγων ἀναφερομένων εἰς τὴν κατανάλωσιν. Ἡ ἐπιδεικνυομένη ἐμπιστοσύνη πρὸς τοὺς

ἀγοραστάς και ἡ ἀποδοχὴ εἰνοῦκῶν ὄρων (χαμηλὴ προκαταβολή, μακρὸς χρόνος, μικρὸς τόκος) εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον μεγαλύτεραι. ὅσον περισσότεροι εἶναι οἱ προσφέροντες καὶ ὀλιγώτερον πρόθυμοι οἱ ἀγορασταί. Ἐν πρὸς ἐπικράτησιν ἐπιζητῆται νὰ προσελκυσθοῦν καὶ ἄτομα ἄνευ πιστωτικῆς ἐπιφανείας ἄνευ ἐγγυήσεων ἐντιμότητος καὶ μὲ ἀβέβαιον εἰσόδημα. ὁ κίνδυνος ἐκ τῆς μὴ ἐκπληρώσεως τῶν ὑποχρεώσεων εἶναι προφανής. Ἐν ἐπίσης πρὸς τὸ νωσιν τοῦ κύκλου ἐργασιῶν τηρῆται ἀλόγιστος τακτικὴ ἐνθαρρύνουσα τὰς ἀγορὰς μὲ δόσεις, εἶναι πιθανὸν αἰ γενικώτεροι δυσμενεῖς συνθηκαὶ τῆς ἀγορᾶς, εἰς περίοδον οἰκονομικῆς ὑφέσεως, νὰ ὀδηγήσουν εἰς μεγάλας ζημίας ἢ καὶ καταστροφὰς ἐπιχειρηματιῶν. Δὲν εἶναι, ἐξ ἄλλου, ἀνάγκη νὰ τονισθοῦν οἱ πιθανοὶ κίνδυνοι ἐκ τῆς κακοπιστικῆς μερίδος ἐξυπηρετουμένων διὰ τοῦ συστήματος. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, αἰ ἀσυνέπειαι ἀγοραστῶν εἰς τὰς προηγμένας οἰκονομικῶς χώρας καταλαμβάνουν πρῶτον μὲν μικρότερον τοῦ 5% ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἀναλαμβανομένων ὑποχρεώσεων.

Σταθμίζοντες τὰ μειονεκτήματα καὶ τὰ πλεονεκτήματα, καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι πρέπει νὰ τύχη ἐπιδοκιμασίας τὸ σύστημα τῶν πωλήσεων μὲ δόσεις, καθόσον αἰ ἀγαθαὶ τοῦ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς καταναλώσεως εἶναι σημαντικώτεροι τῶν δυσμενῶν ἀντικτύπων, οἱ ὅποιοι ἄλλωστε κατὰ μέγα μέρος δύνανται νὰ ἀντιμετωπισθοῦν. Εἰς τὸ πόρισμα αὐτὸ κατέληξαν καὶ τὰ συγκληθέντα συνέδρια, εἰς τὰ ὅποια ἐγένοντο σχετικαὶ ἀνακοινώσεις καὶ εὐρεῖαι συζητήσεις. Ἡ μεγάλη πλειονότης τῶν ἀρμοδίων, τῶν ἐπιστημόνων καὶ τῶν ἐκπροσώπων τῶν ἐνδιαφερομένων τάξεων, ἔλαβε θέσιν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως καὶ τῆς ἐνισχύσεως τοῦ συστήματος, ἀλλὰ ταυτοχρόνως ἀνεγνώρισεν ὅτι θὰ ἔδει νὰ ληφθοῦν μέτρα πρὸς ἀποτελεσματικωτέραν λειτουργίαν του καὶ πρὸς ἀμβλυσιν τῶν σημειωθέντων μειονεκτημάτων ἐν τῇ πράξει. Εἶναι δὲ δυνατόν ἢ μερικὴ τοῦλάχιστον θεραπεία τῶν ἀδυναμιῶν καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἐλήφθησαν διάφορα μέτρα εἰς τὰς χώρας, ὅπου ἐδημοουργήθησαν προβλήματα.

Οὕτω :

α) Θεωρεῖται σκόπιμος ὁ καθορισμὸς ἀφ' ἑνὸς ἀνωτάτου ὀρίου κέρδους καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀνωτάτου ὀρίου τόκου πρὸς πρόληψιν ὑπερεπιβαρύνσεως τῆς τιμῆς τῶν ἀγαθῶν εἰς τὰς πωλήσεις μὲ δόσεις.

β) Κρίνεται ἀξιοσύστατος ἢ θέσπισις ὑποχρεώσεως πρὸς καταβολὴν σημαντικοῦ τμήματος τοῦ τιμήματος (π.χ. 30-40%) πρὸς ἀποφυγὴν ἀναλήψεως πληρωμῆς εἰς τὸ μέλλον ὀφειλῶν δυσαναλόγων πρὸς τὸ εἰσόδημα ἐπὶ ζημίᾳ ἀφ' ἑνὸς τῆς συντηρήσεως τῶν ἀγοραστῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς ἐξοφλήσεως τοῦ πωλητοῦ. Ἡ ὑποχρεωτικὴ αὕτη προκαταβολὴ συνιστᾶται νὰ εἶναι ὑψηλοτέρα προκειμένου περὶ εἰδῶν εἰσαγομένων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἵνα μὴ ταῦτα ἀνταγωνίζονται ἀνίσως τὴν ἐγχώριον παραγωγὴν.

γ) Καταβάλλεται ιδιαίτερα προσοχή διὰ τὴν ἐξακρίβωσιν τοῦ ποσοῦ τῶν ἐπὶ πιστώσει ἀγοραστῶν. Οὕτω τηροῦνται σημειώσεις ἐπὶ τῆς ἐπιδειχθείσης συνεπειᾶς ἢ ἀσυνεπειᾶς ὡς πρὸς τὴν ἀναληφθεῖσαν ὑποχρέωσιν, ἀνταλλάσσονται πληροφορίαι μεταξὺ τῶν πωλητῶν καὶ σχηματίζονται εὐρετήρια καταναλωτῶν· λαμβάνονται πληροφορίαι ἀπὸ τὰς ὑπηρεσίας ἢ τοὺς Ὀργανισμοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνήκουν οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ ἀγοράσουν μὲ τὴν μέθοδον τῶν δόσεων, ἐνίοτε δὲ γίνεται ἡ συναλλαγή μὲσω τῶν Ὀργανισμῶν αὐτῶν (π.χ. συνεταιρισμῶν καταναλώσεως), οἱ ὅποιοι εἶναι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζουν καλλίτερον τὴν δυναμικότητα ἐκάστου μέλους ἐν σχέσει πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ὁποίας πρόκειται νὰ ἀναλάβῃ διὰ τὴν τμηματικὴν ἐξόφλησιν τοῦ ὑπὸ ἀγορὰν ἀγαθοῦ. Εἰς τὰς Η.Π.Α. λειτουργοῦν εἰδικὰ Γραφεῖα ἐρεύνης, τὰ ὁποῖα παρακολουθοῦν τὴν πίστιν τῶν ἀτόμων καὶ δὴ τῶν πιστωτῶν.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ σύστημα τῶν πωλήσεων μὲ δόσεις ἤρχισεν ἐφαρμοζόμενον εἰς ἀξιόλογον ἔκτασιν μόνον μεταπολεμικῶς. Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον συνετέλεσαν ἀφ' ἑνὸς αἱ στερήσεις τῆς περὶ ὁδοῦ τῆς κατοχῆς καὶ αἱ λόγῳ αὐτῶν ηὔξημένα ἐπιθυμια μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ ὑπερπαγγελματισμὸς εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἐξάπλωσις τοῦ συστήματος ἐγένετο ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1953, ὅτε εἰσῆχθη τὸ καθεστῶς τῆς ἐλευθερίας τῶν εἰσαγωγῶν, δεδομένου ὅτι πλεῖστα τῶν ἐπὶ πιστώσει πωλουμένων ἀγαθῶν εἰσάγονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Τὰ σημειωθέντα ἀνωτέρω μειονεκτήματα τῆς μεθόδου τῶν δόσεων συναντῶνται καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν πρᾶξιν, ἐνίοτε μάλιστα ηὔξημένα λόγῳ τῶν μεγάλων ἀναγκῶν εἰς παραγωγικὰς ἐπενδύσεις, τῆς ἐλλείψεως ὀργανώσεως καὶ τῶν δυσμενῶν συνθηκῶν τῆς πιστωτικῆς ἀγορᾶς. Ἡ ἐπιβάρυνσις π.χ. τῆς τιμῆς λόγῳ τῆς προσφυγῆς εἰς τὸν ἰδιωτικὸν δανεισμὸν ἀποτελεῖ παράγοντα ἀποθαρρυντικόν, δυνάμενον νὰ ἐξουδετερωθῇ διὰ τῆς ὀργανώσεως τῆς χρηματοδοτήσεως τῶν ἐπὶ πιστώσει πωλούντων ἀγαθῶν. Γενικώτερον, ἡ βελτίωσις τῶν συνθηκῶν τῆς ἀγορᾶς καὶ ἡ ὀργάνωσις τῶν πιστωτικῶν συναλλαγῶν τῆς κατηγορίας ταύτης πιστεύεται ὅτι θὰ συντελέσουν εἰς τὴν βαθμιαίαν ἐξαφάνισιν τῶν μειονεκτημάτων καὶ τὴν καλλίτεραν ἀπόδοσιν καὶ ἐν Ἑλλάδι τῆς τόσον ἐξυπηρετικῆς διὰ τὴν μεγάλην μᾶζαν τοῦ λαοῦ μέθοδον τῶν δόσεων εἰς τὰς πωλήσεις διαρκῶν ἀγαθῶν διαβιώσεως.

Ἡ πρώτη ἐπέμβασις τοῦ ἑλληνικοῦ νομοθέτου εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ συστήματος τῶν δόσεων ἐγένετο ἐν ἔτει 1948, ὅτε καθωρίσθησαν τὰ ποσοστὰ ἐπιβαρύνσεως ἀναλόγως τοῦ χρόνου ἀποστάσεως τῶν δόσεων ἀπὸ τῆς συνάψεως τῆς συμβάσεως καὶ ἐπεβλήθησαν κυρώσεις τινές, μᾶλλον ἐλαφραί, εἰς βάρος τῶν παραβατῶν. Ἐτέρα ρυθμίσις ἐμμέσου μορφῆς ἐγένετο τὸ 1956, διὰ τῆς λήψεως μέτρων περιοριστικῶν τοῦ προθεσμιακοῦ διακανονισμοῦ. Οὐσιαστικωτέρα ὁμῶς κρατικὴ ἐπέμβασις εἰς τὰς ἐπὶ πιστώσει πωλήσεις

έπεχειρήθη κατά τὸ θέρος τοῦ 1958, ὅτε δι' εἰδικοῦ νομοθετήματος ἐπέζητήθη ἡ αὐστηρὰ ὀργάνωσις τοῦ συστήματος.

Ὡς λόγοι τῆς δραστηκῆς ταύτης ἐπεμβάσεως ἀναφέρονται ἀφ' ἑνὸς ἡ σκοπιμότης μειώσεως τῶν εἰσαγωγῶν πρὸς περιορισμὸν τοῦ δαπανωμένου συναλλάγματος καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ πρὸς ἀξίαν πρὸς αὐξησιν τῆς ἀποταμιεύσεως καὶ στροφῆς τῆς πρὸς παραγωγικὰς ἐπενδύσεις. Τὰ προκριθέντα πρὸς ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν τούτων μέσα εἶναι αἱ ἀπαγορεύσεις εἰσαγωγῆς κατηγοριῶν τινῶν ἀγαθῶν καὶ ὁ καθορισμὸς ἀνωτάτου χρονικοῦ ὁρίου ἐξοφλήσεως (ἀριθμοῦ δόσεων) μετὰ παραλλήλου προσδιορισμοῦ κατωτάτων ὁρίων εἰς τὰ ποσὰ τῶν δόσεων. Ἐπὶ πλέον ὑπεχρεώθησαν οἱ πωλοῦντες κατ' ἐπάγγελμα ἐπὶ πιστώσει νὰ δηλώσουν τὸ ὄνομα τῶν εἰς τὸ οἶκεῖον Ἐπιμελητήριον καὶ νὰ τηροῦν εἰδικὰ βιβλία τῶν σχετικῶν συναλλαγῶν. Κατὰ τῶν παραβατῶν ἠπειλήθησαν αὐστηραὶ κυρώσεις, ἀνετέθη δὲ ἡ ἐποπτεία εἰς εἰδικὸν ὄργανον τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς, τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐλέγχου Πωλήσεων ἐπὶ Πιστώσει.

Τόσον πρὸ τῆς ψηφίσεως τοῦ νομοσχεδίου ὅσον καὶ μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ Νομοθετικοῦ Διατάγματος 3838/1958 περὶ ἐλέγχου τῶν πωλήσεων ἐπὶ πιστώσει ἀνετάχθη ἐκ μέρους τῶν ἐνδιαφερομένων μεγάλη ἀντίδρασις μετὰ τὰ ἐξῆς ἐπιχειρήματα : α) καθλώνεται ἡ στάθμη τῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ εἰς χαμηλὰ ἐπίπεδα, καθόσον ἀνευ τῆν διευκολύνσεων τὰς ὁποίας παρέχουν αἱ πωλήσεις με δόσεις, δὲν καθίσταται δυνατὴ ἡ ἐπέκτασις τῆς χρήσεως τῶν μέσων ψυχαγωγίας, καθαριότητος, ὑγιεινῆς, ἀνέσεων κλπ., β) πλήττεται μέγας ἀριθμὸς ἐπαγγελματιῶν, ἀποζώντων ἐκ τοῦ συστήματος τῶν δόσεων (καταστηματαρχῶν, ὑπαλλήλων, ἔργατῶν) καθὼς καὶ ἡ δραστηριότης τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, καὶ γ) ἐπέρχεται δυσμενὴς ἀντίκτυπος εἰς τὴν παραγωγὴν, ἐτι δὲ καὶ τὰς ἐξαγωγὰς, δεδομένου ὅτι αἱ καθ' ὧν οἱ περιορισμοὶ τῶν εἰσαγωγῶν χῶραι θὰ ἐφαρμόσουν ὡς ἀντίποινα ἐναντίον μας τακτικὴν εἰς βάρος τῶν πρὸς αὐτὰς ἐξαγωγῶν μας.

Αἱ ἀντιδράσεις ἐξεδηλώθησαν ἀρχικῶς μὲν πρὸς πλήρη ματαίωσιν τῆς λήψεως μέτρων περιοριστικῶν, κατόπιν δὲ πρὸς ἐλάττωσιν τῆς αὐστηρότητος αὐτῶν. Οὕτω ἐζητήθη σταδιακὴ ἐφαρμογὴ τῶν μέτρων, μικροτέρα μείωσις τοῦ χρόνου ἐξοφλήσεως, χαμηλότερα ποσὰ δόσεων κλπ. Τοιοῦτοι ἄλλωστε, περιορισμοὶ εἰσῆχθησαν καὶ εἰς ἄλλας χῶρας, εὐρωσσοτέρας οἰκονομικῶς τῆς Ἑλλάδος, ὡς τὴν Μεγ. Βρεττανίαν, ἥτις ὁμῶς ἀκολουθεῖ ἐναλλασσομένη τακτικὴν ἐν προκειμένῳ.

Τελικῶς, τῇ ἐπιδράσει διαφόρων παραγόντων, συγκλινόντων πρὸς τὴν ματαίωσιν ἐφαρμογῆς τοῦ νέου νόμου, δὲν ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ ὁ ἔλεγχος τῶν ἐπὶ πιστώσει πωλήσεων εἰς τὴν χῶραν μας. Ἡ ἐξέλιξις ὁμῶς τῶν πραγμάτων θὰ ὀδηγήσῃ νομιζόμεν, εἰς συστηματικὴν τινα ρύθμισιν τοῦ θέματος, διαφέρουσαν ἴσως τῆς προβλεφθείσης ὑπὸ τοῦ μὴ ἐφαρμοσθέντος νομοθετήματος.